

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بیماری‌های دستگاه گوارش تگ‌سمی‌ها و دل‌درد در اسب

تألیف

دکتر محمدقلی نادعلیان

استاد دانشگاه تهران

۱۳۹۱ شمسی

توجه

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.



انتشارات دانشگاه تهران

شماره ۳۳۳۲

شماره مسلسل ۷۳۹۷

نادعلیان، محمدقلی، ۱۳۹۱ - بیماری‌های دستگاه گوارش تک‌سمی‌ها و دل‌درد در اسب / تألیف محمدقلی نادعلیان - تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۱. ر. - ۲۲۸ ص. [۱۶ ص. تصویر: مضمون (رنگی)] (انتشارات دانشگاه تهران: شماره ۳۳۳۲). ISBN 978-964-03-6355-3		
فهرست‌نویس براساس اطلاعات فیبا واژنامه. اسب‌ها - - بیماری‌ها، فردستان، گوارش - - اندام‌ها - - بیماری‌ها، دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات. ۱۳۹۱ ۶۳۶/۱۰۸۹۶ SF ۹۵۱ / ۲۴ پ ۹ ۲۹۳۸۰۲۸ شماره کتابشناسی ملی		

ISBN 978-964-03-6355-3



9 789640 363553

عنوان: بیماری‌های دستگاه گوارش تک‌سمی‌ها و دل‌درد در اسب

تألیف: دکتر محمدقلی نادعلیان

ویراستار: محمد قیصری

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»

بها: ۸۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - سایت: <http://press.ut.ac.ir>

بخش و فروش: تلفنکس ۸۸۰۱۲۰۷

فهرست مطالب

مقدمه	ش
فصل اول: بیماری‌های حفره دهان، دندان، حلق و مری	۱
- مختصری از آناتومی حفره دهان و دندان	۱
- معاینه دندان‌ها	۲
- مراقبت‌های دایمی از دندان	۵
- باقی‌مانده دندان‌های شیری، بد روئیدن دندان، دندان‌های فشرده و کیست‌های دندانی	۶-۷
- رشد بیش از حد دندان‌های گونه‌ای	۷
- کریپ بیت (آخو گازگیر)	۸
- جرم‌های دندانی - پروسیس‌های آدنوی	۸
- لبه‌دار شدن مینا، پوسیدگی دهان	۹
- شکستگی‌های دندان‌های گونه‌ای و عفونت‌های دندانی	۱۰
- شکاف کام، انحراف دهان یا بینی	۱۱-۱۲
- دهان‌قچی، دهان‌موجی، دهان‌پله‌ای و کم‌دندانی	۱۳
- پلی‌دونتی، دندان‌های گرمی	۱۴
- شکستگی و دررفتگی فک پایین	۱۴
- زخم دهان، جراحات ضربه‌ای زبان و ضعف زبان	۱۵
- مکیدن زبان و شلی زبان	۱۶
- آسیب اعصاب راسی	۱۶
- میوپاتی عضله جوشی و بولوس پمفیگوئید	۱۷
- بیماری‌های عفونی دهان	۱۷
- اختلالات غیرعفونی ترشح بزاق	۱۹
- تورم غدد بزاقی ایدیوپاتیک	۲۰
- بازرسی مجاری بزاقی	۲۰
- تومورهای غدد بزاقی	۲۱
- تورم حلق	۲۱
- کمک‌های آزمایشگاهی و آزمایش‌های تشخیص قطعی. پاتوفیزیولوژی	۲۳
- اپیدمیولوژی، درمان و پیش‌بینی	۲۴
- بیماری‌های جیب حلقی	۲۵
- تشخیص، درمان و پیش‌بینی	۲۷

- ۳۳ - اختلالات مری
- ۳۳ - آناتومی و فیزیولوژی
- ۳۴ - روش‌های تشخیصی
- ۳۵ - انسداد مری
- ۳۷ - تورم مری
- ۳۹ - اختلال حرکتی مری
- ۴۰ - اختلالات مادرزادی مری
- ۴۱ - سوراخ شش مری
- ۴۲-۴۳ - تنگی مری و دیورتیکول مری
- ۴۳ - نئوپلازی مری

فصل دوم: اختلالات معده اسب

- ۴۵ - موقعیت معده در محوطه شکمی
- ۴۵ - زخم معده
- ۴۹-۵۰ - سندروم بالینی، نشانه‌های بالینی در کردها
- ۵۰ - نشانه‌های بالینی در بالغین
- ۵۱ - درمان
- ۵۷ - تورم معده ناشی از ریفلاکس
- ۵۷ - انباشتگی معده
- ۵۸ - پارگی معده، آبسه دیواره معده
- ۵۹ - نئومورهای معده و توده‌های غیرسرطانی
- ۵۹ - استئوزیتوز
- ۶۰ - منابع فارسی و انگلیسی فصل اول و دوم

فصل سوم: بائوفیزیولوژی بیماری‌های حاد شکمی

- ۶۱ - تیمپانی اولیه معدی - روده‌ای
- ۶۱ - معده
- ۶۲ - سکوم و قولون
- ۶۳ - انسداد ساده
- ۶۳ - روده باریک
- ۶۶ - روده قراخ (بزرگ)
- ۶۸ - انسداد اختلاقی

۶۸	- انسداد روده باریک
۷۱	- انسداد روده فراخ (بزرگ)
۷۲	- انفارکسیون غیراختنافی
۷۳	- تورم روده
۷۵	- تورم پرده صفاق و چسبندگی‌های فیبروزی

فصل چهارم: پاتوفیزیولوژی شوک دستگاه گردش خون

۷۷	- پاسخ‌های فیزیولوژیک - هیپوولمی
۸۰	- آندوتوکسمی
۸۳	- درد
۸۴	- نشانه‌های بالینی و کلینیکال پاتولوژی شوک
۸۵	- پاسخ به درمان

فصل پنجم: اختلالات روده بزرگ در اسهال

۸۷	- اسهال حاد
۸۸	- سالمونلوز
۸۹	- یافته‌های بالینی و تشخیص
۹۰	- درمان و پیشگیری
۹۱	- تب پتوماک اسب
۹۳	- تشخیص
۹۳	- درمان و پیشگیری
۹۴	- اسهال کلسترییدیایی
۹۴-۹۵	- بیماری‌زایی - چهره بالینی
۹۶	- تشخیص
۹۶	- درمان
۹۷	- مسمومیت با کانتاریدین
۹۸	- چهره‌های بالینی - تشخیص
۹۹	- درمان
۹۹	- اسهال وابسته به داروهای ضد میکربی
۹۹	- دیگر سبب‌های اسهال حاد
۱۰۰	- ارزیابی بالینی و آزمایشگاهی اسهال حاد در بیماران
۱۰۱	- بیماری التهابی روده

- ۱۰۲..... - یافته‌های بالینی و آزمایشگاهی
- ۱۰۳..... - درمان و پیش‌بینی
- ۱۰۳..... - اصول درمان در اسهال حاد
- ۱۰۵..... - اسهال مزمن
- ۱۰۵..... - سبب‌ها
- ۱۰۶..... - تشخیص
- ۱۰۷..... - درمان
- ۱۰۸..... - بیماری‌های سکوم، انباشتگی سکوم
- ۱۱۰..... - نفخ سکوم
- ۱۱۰..... - نشانه‌های بالینی
- ۱۱۱..... - توهم رفتگی سکوم در قولون و قولون در قولون
- ۱۱۲..... - پارگی سکوم، جابجایی و چرخش سکوم
- ۱۱۲..... - اختلالات روده بزرگ
- ۱۱۲..... - انباشتگی قولون بزرگ
- ۱۱۳..... - آنترولیت، فکالیت و اجسام خارجی
- ۱۱۵..... - انباشتگی قولون بزرگ با شن
- ۱۱۶..... - انسداد غیراختناق قولون
- ۱۱۶..... - جابجایی قولون بزرگ پشتی راست و قولون بزرگ پشتی چپ
- ۱۱۷..... - انسداد اختناق و ولولوس (درهم پیچیدگی) قولون بزرگ
- ۱۱۹..... - آترزی قولون
- ۱۲۰..... - انسدادهای ساده - انباشتگی ساده
- ۱۲۲..... - باقی ماندن مکنونیوم
- ۱۲۳..... - دیگر علل انسداد ساده
- ۱۲۳-۱۲۴..... - جراحات عروقی - هماتوم داخل مجرای
- ۱۲۴..... - با رگ، مزانتر قولون، پرولاپس رکتوم و لیپومای اختناق
- ۱۲۴..... - دیگر علل انسداد اختناق

- فصل ششم: تورم پرده صفاق در اسب ۱۲۷
- ۱۲۸..... - پاتوفیزیولوژی آسیب صفاقی
 - ۱۳۰..... - تشخیص
 - ۱۳۱..... - کلینیکال پاتولوژی
 - ۱۳۴..... - درمان ضد میکروبی

- درمان ضدالتهای و درمان ضد انگلی ۱۳۵-۱۳۶
- دیگر درمان‌های دارویی ۱۳۶
- درمان جراحی ۱۳۷

فصل هفتم: مایع درمانی در بیماری‌های معده و روده اسب- هدف از مایع درمانی ۱۴۱

- تنظیم و فرموله کردن مایع درمانی ۱۴۱
- تشخیص بیماری که نیاز به مایع درمانی دارند ۱۴۱
- نشانه‌های بالینی ۱۴۲
- نشانه‌های آزمایشگاهی دهیدراتاسیون ۱۴۲
- فشارهای پرشدن قلب ۱۴۳
- نوع مایعات - کربنات‌لونیید ۱۴۳
- محلولهای نمکی هیپرتونیک ۱۴۶
- کولونیدها ۱۴۶
- مایع درمانی خوراکی ۱۴۷
- تغذیه سیستمیک ۱۴۸
- سیستم اسباب و لوازم مایع درمانی ۱۴۸
- میزان تجویز و حجم مایع تزریقی ۱۵۰
- احیاء و تجدید قوا ۱۵۰
- خونریزی بدون کنترل ۱۵۲
- دهیدراتاسیون ۱۵۲
- از دست رفتن پیش‌رونده مایعات ۱۵۳
- آب مورد احتیاج برای حفظ و نگهداری بدن ۱۵۳
- جایگزینی الکترولیت و درمان اختلالات اسید- باز ۱۵۴
- اختلالات اسید- باز ۱۵۴
- لاکتات ۱۵۶
- سدیم ۱۵۶
- کلروپتاسیم ۱۵۷-۱۵۸
- کلسیم ۱۵۹
- منیزیم ۱۶۰
- فسفر ۱۶۱
- آلبومین ۱۶۲
- عوارض مایع درمانی- ترومبوفلیت ۱۶۲

- ۱۶۳ - ازدیاد آب بدن
- ۱۶۳ - داروهای منقبض‌کننده، فشارزا و منبسط‌کننده عروق
- ۱۶۴ - دوبوتامین
- ۱۶۵ - نوراپی نفرین
- ۱۶۵ - دوبامین
- ۱۶۶ - نیتروپروساید
- ۱۶۷ - منابع فارسی و انگلیسی فصل‌های سوم، چهارم، پنجم، ششم و هفتم

فصل هشتم: دل‌درد در اسب ۱۶۹

- ۱۶۹ - سبب‌شناسی
- ۱۷۲ - همه‌گیرشناسی
- ۱۷۲ - وقوع
- ۱۷۳ - فاکتورهای خطر
- ۱۷۳ - عواملی که با اسب در ارتباط است
- ۱۷۳-۱۷۴ - جنس، نژاد، جیره و تغذیه و آب آشامیدنی
- ۱۷۵ - اسب‌های نگهداری شده در اصطبل
- ۱۷۵ - ورزش، تمرین و نوع کار
- ۱۷۵ - آب و هوا اقلیم
- ۱۷۶ - تاریخچه بهداشتی و پزشکی
- ۱۷۶ - کنترل انگلی
- ۱۷۶ - اهمیت اقتصادی
- ۱۷۶ - پاتوفیزیولوژی
- ۱۷۷ - درد
- ۱۷۸ - اختلال عملکرد معده - روده‌ای
- ۱۷۸ - ایسکمی
- ۱۷۸ - آندوتوکسمی
- ۱۷۹ - شوک
- ۱۷۹ - هیپوولمی
- ۱۸۰ - انعقاد و تجزیه فیبرین
- ۱۸۰ - مروری بر آسیب و ضایعاتی که در بیماری‌زایی دل درد متداول است
- ۱۸۰ - انسداد ساده
- ۱۸۱ - انسدادهای اختناقی

۱۸۱	- انفارکتوسی
۱۸۱	- آسیب‌های التهابی
۱۸۲	- نشانه‌های بالینی
۱۸۲	- تاریخچه بیمار
۱۸۲	- بیماری وابسته به یافته‌های تاریخچه‌ای
۱۸۳	- مشاهده اسب مبتلا به دل درد
۱۸۳	- رفتار
۱۸۴	- اندازه و حجم حفره شکم، استفراغ، مدفوع
۱۸۵	- تعداد ضربان قلب و تنفس
۱۸۵	- معاینه مخاطات
۱۸۶	- لمس انتهای بدن
۱۸۶	- دمای بدن
۱۸۶	- گوش کردن، دق و بالوتجت
۱۸۷	- بازرسی از راه راست روده متوش رکتال
۱۸۷	- آناتومی طبیعی و یافته‌های آن
۱۸۸	- یافته‌های غیرطبیعی حفره شکمی
۱۸۹	- اتساع انباشتگی و جابجایی قولون
۱۸۹	- لوله زدن (سوند زدن)
۱۹۰	- استفاده از وسایل کمک تشخیصی
۱۹۰	- اولتراسونوگرافی
۱۹۰	- رادیولوژی و آندوسکوپی
۱۹۰	- فشار خون شریانی
۱۹۲	- کلینیکال پاتولوژی
۱۹۴	- بزل شکمی
۱۹۵	- ارزیابی بالینی اسب کولیکی
۱۹۷	- پیش‌آگهی بیماری
۱۹۸	- کالبدگشایی
۱۹۸	- تشخیص تفریقی دل درد اسب
۲۰۱	- درمان
۲۰۴	- کنترل و مدیریت اسب مبتلا به دل درد پیشگیری
۲۰۶	- منابع فارسی و انگلیسی فصل هشتم
۲۰۹	- واژه‌نامه انگلیسی به ترتیب الفبا

فهرست جداول

- جدول شماره ۱- زمان‌بندی برای معاینه روتین دندان و روش‌های اصلاحی متداول ۳
- جدول شماره ۲- عوامل ایجادکننده پری‌تونیت ۱۲۹
- جدول شماره ۳- نشانه‌های بالینی هیپوولمی و دهیدراتاسیون در اسب ۱۴۲
- جدول شماره ۴- مایعات انتخابی برای اختلالات متابولیک اختصاصی ۱۵۵
- جدول شماره ۵- طبقه‌بندی دل‌درد تک‌سمی‌ها از لحاظ سبب‌شناسی ۱۷۰
- جدول شماره ۶- اختلالات دستگاه گوارش (عامل دل‌درد) در تک‌سمی‌ها طبقه‌بندی از نظر محل آناتومیک ۱۷۱
- جدول شماره ۷- تاریخچه بیمار ۱۸۲
- جدول شماره ۸- یافته‌های آزمایش راس‌ت روده‌ای و سبب‌های دل‌درد تک‌سمی‌ها ۱۹۱
- جدول شماره ۹- تفسیر تغییرات PCV و پروتئین تام‌پلازما در اسب‌های کولیکی ۱۹۲
- جدول شماره ۱۰- تغییرات رایج مفاصل در اختلالات اعضای داخل شکمی ۱۹۵
- جدول شماره ۱۱- راهنمای ارجاع اسب کولیکی به جراحی یا دارو/ درمانی ۱۹۶
- جدول شماره ۱۲- تشخیص تفریق دل‌درد اسب ۲۰۰
- جدول شماره ۱۳- داروهایی که در درمان اسب‌های کولیکی مصرف می‌شوند ۲۰۲

فهرست تصاویر رنگی پایان کتاب

- تصویر ۱- باقی ماندن دندان شیری (کلاهدک) بر روی دندان پیش آسیایی دایمی..... ۲۱۵
- تصویر ۲- اسب مبتلا به آخور گازگیر (کریب بایتر). سائیدگی در لبه دندان‌های پیش (ثنایا) فک بالا به خوبی نمایان است..... ۲۱۵
- تصویر ۳- جرم دندانی (تارتار) و هیپرپلازی لثه (اپولیس) در اسب..... ۲۱۶
- تصویر ۴- پوسیدگی دندان مرکزی پیش (ثنایا) در مادیان پیر..... ۲۱۶
- تصویر ۵- شکاف کام در کره اسب. شیر از مغزین و دهان بیرون ریخته است..... ۲۱۷
- تصویر ۶- شکاف کام در کره اسب که به وضوح در کام سخت مشاهده می‌شود..... ۲۱۷
- تصویر ۷- انحراف دهان یا بینی در اسب..... ۲۱۸
- تصویر ۸- الیگودونیا (کم دندانی) در دندان‌های پیش فک بالا..... ۲۱۸
- تصویر ۹- پلی دونتیا (زیاد دندانی) در دندان‌های پیش فک پائین..... ۲۱۹
- تصویر ۱۰- آمبولیلاستوما (فک پائین) در اسب..... ۲۱۹
- تصویر ۱۱- سرطان سلول سنگفرشی زبان (SCC) در اسب..... ۲۲۰
- تصویر ۱۲- ادم کام سخت (لامپاس) در اسب..... ۲۲۰
- تصویر ۱۳- کوتاهی فک بالا (دهان خراکی) در اسب..... ۲۲۱
- تصویر ۱۴- کوتاهی فک پائین (دهان طوطی) در اسب..... ۲۲۱
- تصویر ۱۵- بد درآمدن سومین دندان گونه‌ای فک بالا فورم و برآمدگی بر روی صورت دیده می‌شود..... ۲۲۲
- تصویر ۱۶- اتساع حاد معده در قاطر به علت ریفلکس از روده (عکس از دکتر مرتضی گرجی دوز)..... ۲۲۲
- تصویر ۱۷- پارگی معده در اسب..... ۲۲۳
- تصویر ۱۸- انباشتگی معده در اسب..... ۲۲۳
- تصویر ۱۹- پرولاپس مقعد (رکتوم)..... ۲۲۴
- تصویر ۲۰- روده‌های بزرگ، کوچک و معده در اسب..... ۲۲۴
- تصویر ۲۱- قاطر مبتلا به انباشتگی قولون باشن که کشیده و مانند خرک چوبی ایستاده است..... ۲۲۵
- تصویر ۲۲- انباشتگی قولون‌ها از شن در قاطر تصویر ۲۱، از جمله در خم حجاب حاجزی..... ۲۲۵
- تصویر ۲۳- تورم شدید قولون در اسب مبتلا به کولیت X..... ۲۲۶
- تصویر ۲۴- تورم شدید سکوم در اسب مبتلا به کولیت X..... ۲۲۶
- تصویر ۲۵- اسب مبتلا به انباشتگی قولون که مانند خرک چوبی ایستاده است..... ۲۲۷
- تصویر ۲۶- جابجایی قولون پشتی راست..... ۲۲۷
- تصویر ۲۷- جابجایی قولون پشتی چپ و گیر افتادن آن در شکاف بین طحال و کلیه به وسیله لیکامان کلیوی طحالی..... ۲۲۸
- تصویر ۲۸- مگا قولون در اسب..... ۲۲۸

- تصویر ۲۹- باقی ماندن مکنونیوم در کره است..... ۲۲۹
- تصویر ۳۰- تنقیه (Enema) در کره اسب مبتلا به باقی ماندن مکنونیوم (مامیزه) مدفوع سفت و پیوده‌ای رنگ در شکل نمایان است..... ۲۲۹
- تصویر ۳۱- پیچ‌خوردگی منزانتر (۳۶۰ درجه) و اتساع گازی لوپ‌های روده که در کنار هم دیده می‌شوند..... ۲۳۰
- تصویر ۳۲- اسب مبتلا به دل‌درد که مثل سگ نشسته است..... ۲۳۰
- تصاویر ۱ تا ۱۵ و ۲۲ از اطلس Derek c knottenbriet (۶) اقتباس شده است.

مقدمه

خداوند منان را شاکرم که بنده حقیر را در پناه خود حفظ نمود تا یکی از مشکلات بسیار مهم تک سمی‌ها (اختلالات دستگاه گوارش) را که در طی سالیان دراز خدمت دانشگاهی تدریس نموده‌ام به رشته تحریر در بیاورم. همه همکاران و دانشجویان، بنده را به عنوان فردی که بیشترین تلاش خود را در تدریس بیماریهای دستگاه گوارش نشخوارکنندگان و تک‌سمی‌ها به کار بسته‌ام می‌شناسند و کتاب‌های درسی زیادی را در ارتباط با نشخوارکنندگان به رشته تحریر درآورده‌ام و در دسترس همگان قرار داده‌ام. بسیار خوشحالم که تجربیات چند ساله آموزشی و پژوهشی خود را در زمینه اختلالات گوارشی اسب نوشته و آرزوی دیرینه‌ام را به مرحله عمل برسانم تا بتوانم خدمتی ولو اندک به مشتاقان و همکارانی که در زمینه بیماری‌های اسب کار می‌کنند به ویژه دانشجویان عزیز بنمایم. ابتدا فکر کردم که دل درد اسب را جمع‌آوری و به صورت کتاب ارائه دهم ولی بعدها تشخیص دادم بهتر است مجموعه اختلالات گوارشی اسب را از دهان تا رکتوم بنویسم و در اختیار علاقمندان قرار دهم. گرچه امروزه با پیشرفت‌های علمی و دسترسی همگان از وسایل آموزشی به ویژه اینترنت که می‌تواند نادانسته‌های فرد را تا اندازه‌ای روشن کند، با این حال سعی کرده‌ام تا جایی که امکان دارد مطالب به روز و راه‌گشا باشد. همانطوری که اهل فن می‌دانند، ایران زمین یکی از کشورهای اولیه در اهلی نمودن و پرورش اسب بوده و می‌باشد و نژادهای بسیار خوب اسب از جمله نژادهای ترکمن، کرد، چناران، عرب (به اعتقاد بنده اسب ایرانی است) و همین‌طور اسبچه خزر که ویژه منطقه مازندران و سواحل خزر است در کشور ما وجود دارند و در دنیای ماشینی و صنعتی امروز در ارتباط با ورزش مفرج اسب سواری و انواع مسابقات، از جمله چوگان که مخصوص ایرانیان است پرورش اسب اهمیت دو چندانی پیدا کرده است و به تبع آن بیماری‌های اسب به ویژه اختلالات گوارشی با توجه به نوع پرورش که حیوانات را در اصطبل نگهداشته و به صورت دستی تغذیه می‌کنند، نمود بیشتری پیدا کرده و مشکلات زیادی را در باشگاههای اسب‌داری و سواری به وجود آورده است. با این توصیف سعی شده است علاوه بر شرح انواع دل‌درد، بیشتر به پاتوفیزیولوژی دل درد پرداخته شود تا همکاران و دانشجویان به عمق اختلالات گوارشی پی ببرند. از طرفی به علت تراکم واحدهای درسی در دوره دکتری حرفه‌ای آنطور که نیاز است دانشجویان موضوع را فرا نمی‌گیرند. یادم هست در دوره تخصصی بیماری‌های درونی دام‌های بزرگ نیز تنها برای گوارش اسب یک واحد در نظر گرفته بودند و بنده پیش از هویست صفحه مطلب به دانشجویان تدریس می‌نمودم، در غیر این صورت تدریس ناتمام و کامل نبود و توجهی به تعداد واحد آن نداشتیم. از مسئله دور نشوم کتاب دارای هشت فصل تحت عناوین بیماری‌های حفره دهان، اختلالات معده اسب، پاتوفیزیولوژی بیماری‌های حاد شکمی، پاتوفیزیولوژی شوک دستگاه گردش خون، اختلالات روده بزرگ و اسهال در اسب، تورم پرده صفاق در اسب، مایع درمانی در بیماری‌های معده و روده در اسب و دل‌درد در اسب به طور کافی مورد مذاقه قرار گرفته است و در پایان کتاب ارزیابی بالینی اسب کولیکی، پیش آگهی بیماری، تشخیص تفریقی دل‌درد و پیشگیری، کنترل و مدیریت اسب مبتلا به دل‌درد به تفصیل مورد بحث واقع شده است. همین‌طور تعداد ۳۲ عدد تصویر رنگی جهت استفاده علاقه‌مندان و تفهیم بیشتر مطلب ارائه شده است. در اینجا لازم می‌دانم از همکار و دوست دانشمند جناب آقای دکتر تاج‌بخش و همکار و دوست عزیزم آقای دکتر مخبر

دزفولی به خاطر رهنمودها و کمک فکری تشکر و از خداوند سلامتی برای آنها آرزو کنم. همین‌طور از سرکار خانم فروغ السادات میرشفیعی و آقای مهندس آیت پیروزی که در تایپ و صفحه‌بندی کتاب کمک‌های ذی‌قیمتی نمودند سپاسگزار باشم. در خاتمه از مسئولین و کارمندان و تمام کسانی که در تدوین و تهیه این مجموعه به شکل کتاب در مؤسسه و انتشارات چاپ دانشگاه تهران زحمت کشیدند تشکر می‌نمایم. لازم به یادآوری است هر اثری بدون کم و کاستی نمی‌باشد، از همکاران و خوانندگان استدعا دارم که کاستی‌ها را گوشزد نمایند تا در چاپ بعدی رفع گردد.

آبان ماه ۱۳۹۱- دکتر محمد قلی نادعلیان

استاد دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران

عضو پیوسته فرهنگستان جمهوری اسلامی ایران